

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΦΙΛΟΣΟΦΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ
[www.philosophical-research.org]

ΣΕΜΙΝΑΡΙΑ
ΙΣΤΟΡΙΚΟΦΙΛΟΣΟΦΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ
ΑΠΟΣΤΟΛΟΣ Α. ΠΙΕΡΡΗΣ

ΚΥΚΛΟΣ ΚΣΤ'
ΠΕΡΙΟΔΟΣ 2012 - 2013

*Το Ελληνικό Κάλλος και η Ευρωπαϊκή Αθλιότητα
της Ύπαρξης.*

Έρευνες στην Φιλοσοφική Θεμελίωση των Πολιτισμών

Ζ' ΑρχαιοΕλληνικό Συμπόσιο

Εορτή του Χειμερινού Ηλιοστασίου, 21 Δεκεμβρίου 2012

Το Ζ' ΑρχαιοΕλληνικό Συμπόσιο

*

Μεταφυσική, Συμβολική, Ποιητική και Θρησκευτική Περιοδολογία

Ο Κόσμος είναι «κόσμος». Το κάλλος του Κόσμου είναι η μορφή του. Η μορφή του Κόσμου συνέχει την Κοσμική τάξη. Η κοσμική τάξη συνεπάγεται δομή στον χώρο και ρυθμό στον χρόνο. Η δομή το Κόσμου εγγράφεται σε μια γεωμετρία του χώρου και ο κοσμικός ρυθμός, ο παλμός του παντός, σε μια σταθερή ροή του χρόνου.

Η γεωμετρία του χώρου ορίζεται από την προϋπόθεση της απόλυτης απαραλλαξίας των χωρικών σημείων-θέσεων μεταξύ τους. Ο χώρος είναι απολύτως ομογενής και ισοτροπικός. Οι δομές του όντος (και τα γεωμετρικά σχήματα) πρέπει να είναι αναλλοίωτες σε οποιαδήποτε μεταφορά τους οπουδήποτε του χώρου. Η χωρική σχέση μεταξύ σημείου εν αναφορά προς άλλο προκύπτει από τη θέση του πρώτου επί της επιφανείας σφαίρας με κέντρο το δεύτερο και με ακτίνα την απόσταση του πρώτου από το δεύτερο. Εύκολα προκύπτει ότι η μετρική του χώρου (μια ορισμένη δηλαδή δομή του όντος) καθορίζεται από ένα εναδικό κύβο (οι Πυθαγόρειοι τον τοποθετούσαν στο κέντρο του κόσμου, ως την πρώτη περάτωση της απειρίας): οι ορθογώνιες και οι σφαιρικές συντεταγμένες αντιστοιχούν απόλυτα σε αυτόν τον Ευκλείδειο χώρο.

Αντιστοίχως η σταθερή ροή του Χρόνου προϋποθέτει την απόλυτη απαραλλαξία των χρονικών στιγμών-θέσεων μεταξύ τους. Οι ρυθμοί του όντος πρέπει να είναι αναλλοίωτοι σε οποιαδήποτε μεταφορά του οπουδήποτε του χρόνου, στο παρελθόν, παρόν ή μέλλον. Η περιοδικότητα, ως ένας ορισμένος, κανονικός ρυθμός του όντος, μπορεί επομένως να παρέχει την απόλυτη μετρική του χρόνου. Ο χρόνος όντως «ρέει» απολύτως ομοιόμορφα και σταθερά.

Αλλά έτσι η σταθεροποίηση του χρόνου προϋποθέτει οντολογικά τον χώρο. Η ομοιομορφία και σταθερή μετρική του χρόνου συνίσταται στην περιοδικότητα, στην κυκλική δηλαδή επανάληψη (σε τελική ανάλυση) ενός φαινομένου στον χώρο. Αντίστροφη προϋπόθεση σε μεταφυσικό επίπεδο δεν υφίσταται που να εξαρτά αναλογικά τον χώρο από τον χρόνο. Σε αυτό συνίσταται η οντολογική προτεραιότητα του χώρου ως προς τον χρόνο.

Χώρος είναι η αναγκαία τροπικότητα του όντος-ως-συγκεκριμένου-πράγματος. Για να είναι δυνατή η συγκεκριμένη υπόσταση διαφορετικών μερών ενός όλου διατηρουμένης της ολοκλήρωσής τους στην ενότητα του όλου χρειάζεται χωρική διεύρυνση του είναι ώστε να πραγματοποιηθεί η εν ταυτώ χωριστή και μη-χωριστή ύπαρξη μερών ενός όλου.

Και αναλόγως, ο Χρόνος είναι αναγκαία τροπικότητα του όντος-εν-τω-γίγνεσθαι. Για να είναι δυνατόν το γίγνεσθαι χρειάζεται χρόνος. Γίγνεσθαι σημαίνει διαφορετικές ιδιότητες στο ίδιο και ταυτό πράγμα. Και αυτό απαιτεί δυνατότητα χρονικής διεύρυνσης του είναι, ώστε το διαφορετικό να μπορεί να υφίσταται τηρουμένης της ταυτότητας.

Και πάλι αναδεικνύεται η οντολογική προτεραιότητα του χώρου έναντι του χρόνου. Ο πρώτος είναι συνθήκη ύπαρξης του συγκεκριμένου. Ο δεύτερος του γιγνομένου. Το γιγνόμενο είναι συγκεκριμένο εν κινήσει και μεταβολή. Το συγκεκριμένο δεν είναι απλώς κινούμενο εν στάσει.

Ο κόσμος των φαινομένων απαιτεί ως οντολογικές προϋποθέσεις τις διαστάσεις του χώρου και του χρόνου για να υποσταθεί. Το έχουμε αναλύσει από διαφορετική γωνία. Ο Κόσμος έχει πολλαπλότητα και ενότητα σε απολύτως συγκεκριμένο επίπεδο. Αυτό συνεπάγεται φυσική ύπαρξη μερών και όλων, που σημαίνει χωρική διάσταση. Ο κόσμος έχει μεταβολή και σταθερότητα. Αυτό συνεπάγεται ταυτότητα ετεροτήτων στο χρόνο. Συνεπάγεται επίσης σταθερή ροή χρόνου. Σημαίνει επομένως περιοδικότητα, δηλαδή ταυτωτική επανάληψη στον χρόνο, που μπορεί να συσταθεί οντολογικά και να μετρηθεί από ταυτόσημη κυκλική μεταβολή στον χώρο.

* * *

Για την περιοδικότητα στην Αρχαία Ελληνική Σκέψη δείτε τη μελέτη μου «Εκπύρωση και Παλιγγενεσία: Κοσμική Περίοδος και Αιώνια Επιστροφή», στο Απόστολος Πιερής, *Περί Τέλους, Φιλοσοφική Τετραλογία*, 1996, pp. 215-258. [Είναι αναρτημένο και στο site του Ινστιτούτου, τμήμα “Research Projects”, κατηγορία “Stoic Studies”].

Για την ουσία της περιοδικότητας στη συμβολικολογική σκέψη του Ελληνισμού, δείτε επίσης τη μελέτη «Αρχή Περιόδου. Beginnings in Cyclic Processes: Day Start and Monthly Period» στο Apostolos L. Pierris, *Religion and Mystery*, 2006, Ch. 5, pp. 204-227. Προσέξτε ιδιαίτερος την αντιπαραβολή του Κλασσικού Ελληνικού Πνεύματος προς την Νεωτερική Ευρωπαϊκή Μεθοδολογία, pp. 232-234. [Είναι και αυτό αναρτημένο στο site, τμήμα “Research Projects”, κατηγορία “The Emergence of Reason from the Spirit of Mystery”].

Ειδικότερα για την Περιοδικότητα στον Ηράκλειτο σκεφθείτε τα εξής (από την πρώτη προαναφερθείσα μελέτη μου):

«Αναλογίες και ομοιότητες σημαντικές μεταξύ της Στωϊκής φυσικής θεωρίας και Ηρακλειτείων συλλήψεων υπάρχουν και είχαν τονισθεί κατά την Αρχαιότητα. Ο Χρύσιππος επεδόθη, ως εικός, στις *συνοικειώσεις* των του Εφεσίου προς τις ίδιες θέσεις (II 636). Cf. II 446; 590; 594; 617. V. τα συλλελεγμένα κείμενα εις *Heracleitus* Frgs. 51 και 53 Marcovich, pp. 261-7 και 278-81. Το Πυρ ως Λόγος και Νόμος της πραγματικότητας αποτελεί αναμφισβήτητη συνάφεια (22 B 30 DK; cf. B 31 DK). Αλλά το καθοριστικό σπερματικό υπόδειγμα στον Στωικισμό προέρχεται από τον πρώιμο Πυθαγορισμό. Το ερώτημα εάν ο Ηράκλειτος είχε προδιαμορφώσει τη θεωρία της κοσμικής περιοδικότητας (των κύκλων εκπυρώσεως και παλιγγενεσίας), είχε πλήρως και δεόντως εκτιμηθεί. V. Αλέξανδρος Αφροδισιεύς εν: Συμπλίκιος, *Σχόλια εις το περι Ουρανού*, p. 294, 13 sqq. Heiberg (Fr. 51 b⁵ Marcovich) και Κλήμης Αλεξανδρεύς, *Στρωματείς* V, 103, 6 (II p. 396 Staehlin = Fr. 51a Marcovich). Το ερώτημα είχε χαρακτηριστικώς απαντηθεί *καταφατικά*. Η θέση αυτή δεν είχε την αρχή της σε βεβιασμένη Στωϊκή «*συνοικείωσι*», αφού είχε υποστηριχθεί από τον Αριστοτέλη (*Φυσικά* 205α1 = Fr. 51b² Marcovich; *Περί Ουρανού*, 279b14 = Fr. 51b¹ Marc.) και τον Θεόφραστο (*Φυσικαί Δόξαι* Fr. 1, Diels, *Doxographi Graeci*, p. 475.18-476.2 = Fr. 51b³ Marc.). Cf. B 65 = Fr. 55 Marc. (αναπαραγόμενο υπό των Στωϊκών II 616) p. 296 sqq. Marc. Επίσης A13 = Fr. 65, p. 346 sqq. Marc. Fr. 61 p. 325 sqq. Marc. B90 = Fr. 54 p. 291 sqq. Marc. B36 = Fr. 66, p. 352 sqq. Marc. B60 = Fr. 33 p. 165 sqq. Marc. κ.λπ. V. την δοξογραφική ανάλυση του Διογένους Λαερτίου, καθολικώς (IX, 7) και ιδίως «τα επί μέρους των δογμάτων», §8. (Cf. τον πίνακα p. 173 Marcovich). Ο Ηράκλειτος επρέσβευε Μέγα Ενιαυτό, μείζονα επομένως περίοδο επαναλήψεως (22 A13DK = Fr. 65 Marcovich). Η διάρκειά του

απετελείτο από 10.800 έτη [17]. Η φύση της περιοδικότητας φαίνεται να συνδέεται με κοσμική γένεση και αναγέννηση, ιδιαίτερος λόγω της εξαρτήσεώς της από την ανθρώπινη γενεά [18]. Πρόκειται όμως για μια απόλυτη γένεση εκ πυρός του Σύμπαντος Κόσμου, και μια αντίστοιχο καθολική φθορά εις πυρ; Είναι η όψις και σβέσις του κοσμικού πυρός πλήρης; Τα πάντα διαμοίβονται, αντικαταλλάσσονται δια και υπό του πυρός (B90 DK = Fr 54 Marc. με την ερμηνεία του Θεοφράστου, *Diels, Doxographi Graeci*, p. 475.14). Αλλά γίνεται αυτή η ανταλλαγή συγχρόνως στις χρονικές στιγμές ενάρξεως νέου κύκλου; Υπάρχει ανάπτυξις και ανέλιξις του Κόσμου και όχι μόνον συντακτική και διαρθρωτική πάλη αντιθέτων; Η καταφατική απάντησις επιβάλλεται εν τελευταία αναλύσει από την απαίτηση προϋποθέσεως απροϋποθέτου αρχής των πραγμάτων, υπό την εγκύμονα αρχαϊκή και αείποτε ζώσα βιωματική έννοια της αρχής ως οντολογικής αιτίας και χρονικής εκκινήσεως εν ταυτώ [19]. Δικαιούται τοιουτοτρόπως η συνεπής αρχαία ερμηνευτική του Ηρακλείτειου Λόγου[20]. Η αιωνιότης του Κόσμου ασφαλώς δεν αντιφάσκει προς αυτή την ερμηνεία. Ούτε ο ύπατος νόμος των αντιθέτων είναι ασυμβίβαστος προς στιγμές απολύτου ταυτότητος[21]. Όταν όλα τα πράγματα έχουν μετατραπεί εις πυρ τότε εγγενώς δρα με τη μεγαλύτερη ένταση η αντίθετος ροπή, και εκ νέου αρχίζει η καινή δημιουργία. Ακριβώς όπως κατά την ευρύτερη δυνατή απομάκρυνση της χορδής, η τάση είναι μέγιστη, και η αντίθετη κίνηση εν συνεχεία εντονωτάτη: οὐ ξυνιαῖσιν ὄκως διαφερόμενον ἔωυτῶ συμφέρεται· παλίντονος ἄρμονιῆ ὄκωσπερ τόξου καὶ λύρης (B51 DK = Fr. 27 Marc.). Η Κοσμική Περίοδος είναι η επαναγωγή και επανασύναψις του τέλους εις την αρχή, όπως εις την περιφέρειαν ενός κύκλου: ξυνὸν γὰρ ἀρχὴ καὶ πέρας ἐπὶ κύκλου περιφερείας κατὰ τὸν Ἡράκλειτον (B103 DK = Fr. 34 Marc.). Ο Κόσμος είναι αιώνιος, δεν χρειάζεται δημιουργική αρχή χωριστή για να συσταθεί. Ο Κόσμος είναι ὄντως πυρ αείζων, με εγγενή τον νόμο της μεταβολής του τον

αποτελεσματικό Διακοσμήσεως. B30 DK = Fr. 51 Marc.: κόσμον τόνδε τὸν αὐτὸν ἀπάντων, οὔτε τις θεῶν οὔτε ἀνθρώπων ἐποίησεν, ἀλλ' ἦν αἰεὶ καὶ ἔστιν καὶ ἔσται πῦρ αἰείζωνον ἀπτόμενον μέτρα καὶ ἀποσβεννύμενον μέτρα.

Το ζων Πυρ, ο Λόγος-Νόμος του Σύμπαντος, η κοσμική περιοδικότητα, η ταύτιση των δυο πρώτων και η αναγκαία ακολουθία του τρίτου, είναι όλα ήδη παρόντα».

Από τις λεπτομερείς σημειώσεις, ξαναδίνω εδώ μόνον την 17, τις άλλες μπορείτε να τις συμβουλευτείτε στο κείμενο:

«[17] Κατά τον Censorinus, *de die Natali*, XVIII, 11. Ο «Αέτιος» έχει 18.000 έτη (Diels, *Doxographi Graeci*, p. 364), αλλά πιθανότατα πρόκειται περί σφάλματος «εκ μυρίων οκτακισχιλίων» αντί «εκ μυρίων οκτακοσίων», όπως προέτεινε ο Tannery, *Pour l'histoire de la Science Hellénique*, p. 168.- $10.800 = 30 \times 360$. 360 ημέρες υπολογίζονται για ένα κανονικό ηλιακό έτος (12 μήνες 30 ημερών), και 30 έτη ο Ηράκλειτος απέδιδε σε μια γενεά (A19), όπως και ο Ζήνων ίσως (I 133). Ο Μέγας ενιαυτός είναι έτσι μια γενεά με «ενιαυτό» ίσο προς τόσα έτη όσες ημέρες έχει το κανονικό έτος. Η γενεά είχε για τον Ηράκλειτο αποφασιστικά περιοδικό χαρακτήρα: 30 έτη είναι το ελάχιστο διάστημα κατά το οποίο ο γεννών παρέχει τον εξ αυτού γεγεννημένον γεννώντα, δηλαδή μπορεί να γίνει πάππος. 14 ετών παράγει (γόνιμο) σπέρμα, στα 15 (14 και 9 μήνες) γεννάται υιός, ο οποίος 14 ετών, ήτοι στα 29 έτη, ή ακριβέστερον στα 28 έτη 9 μήνες, παράγει γόνιμον σπέρμα και στα 30 (29 ½) γεννάται ο υιός του υιού. Πρόκειται για επανάληψη της αρχικής καταστάσεως (Cf. Φίλων Ιουδαίος, *Quaestiones in Genesin*, II, 5 Marcus p. 77). Ο ακριβέστερος λογισμός των 29 ½ ετών αντιστοιχεί (ακριβώς) προς τη σεληνιακή περίοδο των 29 ½ ημερών. Ὅθεν ο Ηράκλειτος εκάλει τον μήνα γενεάν (Ιωάννης

Λυδός, *Περί Μηνών*, III, 14). Η γενεά κατά τον Censorinus XVII, 2 ονομάζεται από τον Ηράκλειτο (A19) *orbis aetatis*, κύκλος ζωής, κύκλος βίου, κύκλος αιώνος ως διάρκεια περιόδου ζωτικότητας».

[Στη σημείωση 18 της πραγματείας μου εκεί, pp. 249-253, αναπτύσσεται η Βαβυλωνιακή κοσμική περιοδικότητα κατά Βηρώσσο].

Δείτε εκεί επίσης τη θεωρία μου για τη σημασία του Ίππασου στη σύγκραση Πυθαγορισμού και Ηρακλειτισμού, και, συνεπώς, στην πρώιμη θεμελίωση της Στωικής Κοσμολογίας και Κοσμογονικής Περιοδολογίας. Επ' αυτού, παραβάλετε επίσης τη μελέτη μου "The Origin of Stoic Fatalism" στο *Chypre et Les Origines du Stoicisme*, Actes du Colloque Paris 12-13 Mai 1995, Publications du Centre Cultural Hellenique de Paris, 1996, pp. 21-30. [Έχει αναρτηθεί στο site, τμήμα "Research Projects", κατηγορία "Stoic Studies"].

Η θεωρία της αιώνιας επιστροφής συλλαμβάνεται σε κλασσικό Πυθαγορικό πλαίσιο το οποίο έχει απορροφήσει και αφομοιώσει τον Ηρακλείτειο Λόγο. Αναπτύσσεται σε πλήρη ένταση από τον Στωικισμό, ιδιαίτερα από τον μέγιστο των Στωικών, τον Χρύσιππο.

* * *

Για τη μυστηριώδη Πλατωνική περιοδολογία των αριθμών του κοσμικού και ανθρώπινου γεννητού, δείτε το Κείμενο για το Σεμινάριο 5^ο του ΚΒ' Κύκλου, Σειρά Β'. [Έχει αναρτηθεί στο site, τμήμα "Seminars", κατηγορία «Κύκλος ΚΒ' Β»]. Την Μεγάλη Κοσμική Περίοδο περιγράφει ο Πλάτων υπό τους όρους του «Τιμαίου» στον «Πολιτικό».

* * *

Η Αιγυπτιακή Κυνική Περίοδος (περίοδος του αστέρος Κυνός, Σειρίου, Sothis) ήταν καθαρά αστρονομικό και ημερολογιακό φαινόμενο και προσδιοριζόταν από την ηλιακή επιτολή του Κυνός (την πρωτοεμφάνιση του άστρου στον ανατολικό ορίζοντα πριν την ανατολή του Ήλιου, εμφάνιση που σηματοδοτεί στην Αίγυπτο μεν την έναρξη της ετήσιας γονιμοποιού πλημμύρας του Νείλου, στον Αιγαιακό δε χώρο τα θερινά Κυνικά καύματα) σε σχέση προς το Αιγυπτιακό ημερολόγιο.

Το σταθερό πολιτικό ετήσιο ημερολόγιο των Αιγυπτίων ήταν πλήρως τεχνητό κατασκεύασμα, με απλούς κανόνες, σαν τις Πυραμίδες – και πιθανόν να ήταν όντως περίπου σύγχρονο με αυτές, συσταθέν την εποχή των Πρώτων Δυναστειών. Αποτελείτο από 12 μήνες των 30 ημερών έκαστο – άρα σε αναντιστοιχία προς τον Σεληνιακό κύκλο των $29 \frac{1}{2}$ ημερών – και 5 «επαγόμενες» ημέρες στο τέλος του έτους, πριν την αρχή του επομένου έτους – άρα σε αναντιστοιχία προς το πραγματικό κυλιόμενο έτος των $365 \frac{1}{4}$ ημερών κατά προσέγγιση. Η αρχή του έτους κανονικά και αρχικά ορίσθηκε στην επιτολή του Κυνός το καλοκαίρι. Αλλά επειδή το πραγματικό έτος είναι περίπου $\frac{1}{4}$ της ημέρας μεγαλύτερο από τις 365 ημέρες του Αιγυπτιακού τρέχοντος έτους, η αρχή του έτους μετατοπίζεται κάθε χρόνο κατά τόσο από την πραγματική επιτολή του Κυνός. Σε 4 χρόνια η διαφορά θα είναι προσεγγιστικά 1 ημέρα. Επομένως η αρχή του έτους κινουμένη περί το πραγματικό έτος θα επανέλθει στο αρχικό σημείο και θα συμπέσει με την επιτολή του Κυνός σε $365 \times 4 \approx 1460$ έτη. Αυτός είναι ο λεγόμενος Κυνικός κύκλος.

Και ακριβώς έτσι τον εξηγεί ο Censorinus, *De Die Natali*, 18, 10 (p. 43.2-9 Sallmann). Το ίδιο και ο Γέμιμος, *Εισαγωγή εις τα Φαινόμενα*, VIII 16-

25 (pp. 50-52 Anjac), όπου μάλιστα αναφέρεται ότι η τεχνητότητα του ημερολογίου οφείλεται στη διάθεση των Αιγυπτίων να έχουν όλες τις εορτές κινούμενες δι' όλου του πραγματικού έτους μέχρι να αναποδίσουν πάλι στην αρχή (§17). Όπως επισημαίνει ο Γέμενος, αυτό αποτελεί μείζονα διαφορά προς την Ελληνική αντίληψη (§16).

Στη « *ίβλο της Σώθεως*» (ο Κυνικός αστήρ ήταν θηλυκός για τους Αιγυπτίους) φέρεται να αναφέρεται ως κυνική περίοδος μια διάρκεια 700 ετών (p. 238 Waddell), αλλά οι αναφορές έχουν συχνά συγκεχυμένη αναφορά στο κείμενο αυτό. Στο λεγόμενο «*Παλαιό Χρονικό*» (από τον Σύγκελλο), ο Κυνικός Κύκλος μοιάζει να περιορίζεται στα 443 έτη (p. 228 Waddell), αλλά και σύγχυσις επικρατεί στο κείμενο και δεν διαφαίνεται λογική στους αριθμούς πλην των συμποσούμενων ετών ορισμένων Φαραωνικών Δυναστειών.

Ο Censorinus αναφέρει ότι νέος Κυνικός Κύκλος άρχισε στις 20 Ιουλίου του 139 μ.Χ. (21, 10). Άρα η αρχή του τεχνητού Αιγυπτιακού ημερολογίου πρέπει πιθανώτατα να ανάγεται στο 2780 π.Χ., περί την αρχή της Δυναστικής Αιγύπτου, λίγο πριν τις μεγάλες Πυραμίδες. Όπως προανέφερα, αυτή η συγκυρία είναι σημαντική.

* * *

Την Κοσμική Ανανέωση (*Renovatio Mundi*) και την καθολική αναγέννηση του ανθρώπινου βίου υμνεί μεγαλόπρεπα ο Virgilius στο περίφημο 4^ο Βουκολικό του (*Ecloga IV*). Αναφέρεται στο 40 π.Χ. όταν με την ενεργό διαμεσολάβηση του C. Asinius Pollio συμβιβάστηκε στο Brundisium ο Οκταβιανός και ο Αντώνιος και απεφεύχθη τότε ένας νέος γύρος εμφυλίου Ρωμαϊκού και, λόγω της Ρωμαϊκής ηγεμονίας,

παγκόσμιου πολέμου. Ήταν μια προσωρινή ανάπαυλα. Τότε, το φθινόπωρο του 40 π.Χ., ανακηρύχθηκε ο Pollio Ύπατος με τον Cn. Domitius Calvinus, και ανέλαβε επιτυχή πολεμική δράση στη Δαλματία που του εξασφάλισε θρίαμβο το επόμενο έτος. Την ίδια εποχή, το φθινόπωρο του 40, επρόκειτο να γεννήσει και η γυναίκα του υιό, τον Asinius Gallus, επονομασθέντα Salonianus, από τον πατρικό θρίαμβο επί τη στρατιωτική νίκη του στη Δαλματική Salonae. Ο Pollio ήταν διακεκριμένος ρήτωρ, ποιητής, ιστορικός και σημαίνων πολιτικός και στρατιωτικός ηγέτης. Ο Virgilius φαίνεται τον έβλεπε ως τη λύση από τα αδιέξοδα που είχαν δημιουργηθεί στη Ρώμη μετά τη δολοφονία του Ιουλίου Καίσαρος στις Ειδούς του Μάρτη 44 π.Χ.:

Ecloga IV

Pollio

Sicelides Musae, Paulo maiora canamus!

Non omnis arbusta iuvant humilesque myricae:

Si canimus silvas, silvae sint consule dignae!

Ultima Cumaei venit iam carminis aetas;

Magnus ab integro saeculorum nascitur ordo.

Iam redit et Virgo, redeunt Saturnia regna,

Iam nova progenies caelo demittitur alto.

Tu modo nascenti puero, quo ferrea primum

Desinet ac toto surget gens aurea mundo,

Casta, fave, Lucina; tuus iam regnat Apollo.

10

Teque adeo decus hoc aevi, te consule, inibit,

Pollio, et incipient magni procedere menses,

Te duce. Si qua manent sceleris vestigia nostri,

Inrita perpetua solvent formidine terras.

Ille deum vitam accipiet divisque videbit
 Permixtos heroas et ipse videbitur illis;
 Pacatumque reget patriis virtutibus orbem.

At tibi prima, puer, nullo munuscula cultu
 Errantis hederas passim cum baccare tellus
 Mixtaque ridenti colocasia fundet acantho. 20

Ipsae lacte domum referent distenta capellae
 Ubera, nec magnos metuent armenta leones.
 Ipsa tibi blandos fundent cunabula flores.

Occidet et serpens, et fallax herba veneni
 Occidet; Assyrium vulgo nascetur amomum.

Ac simul heroum haudes et facta parentum
 Iam legere et quae sit poteris cognoscere virtus,
 Molli paulatim flavescet campus arista,
 Incultisque rubens pendebit sentibus uva,
 Et durae quercus sudabunt roscida mella. 30

Pauca tamen suberunt priscae vestigia fraudis,
 Quae temptare Thetim ratibus, quae cingere muris
 Oppido, quae iubeant tellurem infindere sulco.

Alter erit tum Tiphys, et altera quae vehat Argo

Delectos heroas; erunt etiam altera bella

Atque iterum ad Troiam magnus mittetur Achilles.

Hinc, ubi iam firmata virum te fecerit aetas,
 Cedet et ipse mari vector, nec nautica pinus
 Mutabit merces: omnis feret omnia tellus.

Non rastros patietur humus, non vinea falcem; 40

Robustus quoque iam tauris iuga solvet arator

Nec varios discet mentiri lana colores;

Ipsae sed in pratis aries iam suave rubenti

Murice, iam croceo mutabit vellera luto;
Sponte sua sandyx pascentis vestiet agnos.

'Talia saecla' suis dixerunt 'currite' fusis

Concords stabili fatorum numine Parcae.

Adgrederere o magnos (aderit iam tempus) honores.

Cara deum suboles, magnum Iovis incrementum!

Adspice convexo nutantem pondere mundum, 50

Terrasque tractusque maris caelumque profundum!

Adspice convexo nutantem pondere mundum,

Terrasque tractusque maris caelumque profundum!

Adspice venturo laetantur ut omnia saeclo!

O mihi tum longae maneat pars ultima vitae,

Spiritus et quantum sat erit tua dicere facta!

Non me carminibus vincet nec Thracius Orpheus,

Nec Linus, huic mater, quamvis atque huic pater adsit,

Orphei Calliopea, Lino formosus Apollo.

Pan etiam, Arcadia mecum si iudice certet,

Pan etiam Arcadia dicat se iudice victum.

Incipe, parve puer, risu cognoscere matrem 60

(Matri longa decem tulerunt fastidia menses);

Incipe, parve puer: qui non risere parenti,

Nec deus hunc mensa, dea nec dignata cubili est.

[Σικελίδες Μούσες, ας τραγουδήσουμε λίγο μεγαλύτερα πράγματα.

Δεν αρέσουν σε όλους οι δενδρώνες και οι ταπεινές μυρικές:

αν τραγουδάμε δάση, ας είναι δάση άξια Υπατικού.

Η τελευταία ήδη έρχεται Εποχή της Κυμαίας προφητείας

η Μεγάλη πάλιν εξ αρχής γεννάται Σειρά των Αιώνων.

Ήδη επανέρχεται και η Παρθένος, επανέρχονται τα Κρόνια

βασιλεία,

ήδη νέα γενεά καταπέμπεται από του Υψηλού Ουρανού.

Συ τώρα στρέψε στον γεννώμενο Παίδα, με τον οποίο εν πρώτοις ο

Σιδηρούς Αιών

λήγει και εξ ολοκλήρου επί γης εγείρεται η Χρυσή Γενεά,

αγνή, την εύνοιά σου, Ειλείθυια: ο σος ήδη βασιλεύει Απόλλων.[10]

Και με σένα αυτό το αγλάισμα των αιώνων, με σένα Ύπατο,

ενάρχεται,

Πολλίωνα, και εγκαινιάζουν την προέλασή τους οι Μεγάλοι Μήνες,

με σένα Οδηγό. Αν κάποια μένουν ίχνη του Αμαρτήματός μας,

εξουθενωθέντα ας λύσουν από τον διαρκή τρόμο τη Γη.

Εκείνος [ο Παις] θα κοινωνήσει της ζωής των θεών και θα δει τους

μετά θεών

συγχρωτιζόμενους Ήρωες, και θα οφθεί υπ' εκείνων:

και την ειρηνευμένη από τις πατρικές αρετές θα κυβερνήσει

Σφαίρα.

Να για σένα τα πρώτα, Παι, δώρα χωρίς καμία καλλιέργεια,

τους πλαζόμενους κισσούς και την βάκκαρι η γη

θα φυτρώσει εν αφθονία, και την περιπεπλεγμένη με τη γελαστή

άκανθο κολοκάσια.[20]

Μόνες τους θα φέρνουν οι αίγες στον οίκο φουσκωμένους από

γάλα

τους μαστούς, και ούτε τα κοπάδια θα φοβούνται τους μεγάλους

λέοντες.

Από μόνη της για σένα η κούνια θα φυτρώνει πληθωρικά

πανδαισία ανθέων.

Θα χαθεί και ο όφις, και η απατηλή χλόη με το δηλητήριο

θα χαθεί: Ασύριο παντού αναθυμιάται άρωμα.

Έπειτα μόλις θα μπορείς των ηρώων τους δοξασμούς και τα έργα

των προγόνων

να διαβάξεις και ποια είναι να αναγνωρίζεις η αρετή,
τότε με μαλακά σιγά-σιγά θα ξανθαίνουν οι αγροί στάχνα,
και από τα άγρια ερυθρωπή θα κρεμιέται βάτα η σταφυλή,
και οι σκληρές δρυς θα εφιδρώνουν δροσόεν μέλι. [30]

Λίγα όμως θα παραμένουν της αρχέγονης ίχνη απάτης
που να αψηφούμε τη Θέτιδα με πλεούμενα, που να δένουμε με

τείχη

τις πόλεις, που θα επιβάλλουν τη γη να χαράσσουμε με οργώματα.

Δεύτερος θα υπάρξει τότε Τίφυς, και δεύτερη μεταγωγός Αργώ
για τους επίλεκτους Ήρωες: θα συμβούν ακόμη δεύτεροι πόλεμοι
αλλά και πάλι στην Τροία ο μέγας θα ορμήσει Αχιλλέας.

Μετά, όταν ήδη η σφριγηλή σε κάνει άνδρα ηλικία,

θα εγκαταλείψει και ο ίδιος ο ναυτίλος τη θάλασσα, ούτε το

ναυτικό πεύκο

θα ανταλλάσσει εμπορεύματα: πάσα θα αναδίδει τα πάντα γη.

Δεν θα πάσχει τις δικέλλες το χώμα, όχι το δρέπανο τα

αμπέλια: [40]

ο ρωμαλέος τότε από τα βόδια λύνει τον ζυγό αροτήρ,

ούτε τα ποικίλα μαθαίνει να ψεύδεται το μαλλί χρώματα,

αλλά ο ίδιος στους λειμώνες ο κριός ήδη σε γλυκά κοκκινόχρη

πορφύρα ήδη σε κρόκινη μεταλλάσσει το δέρμας ώχρα·

αυτόματα ο σάνδυξ τους βόσκοντες ντύνει αμνούς.

Τέτοιους αιώνες, είπαν, κλώστε, στις ατράκτους των

οι ομόψυχες με τους αναλλοιώτους θεσμούς του Πεπρωμένου

Μοίρες.

Πρόβαινε, ω, προς τις υψηλές (θα έρθει ήδη χρόνος) τιμές,

προσφιλές θεών γέννημα, μέγα Διογενές θρέμμα.

Ίδε κλίνοντα υπό το θολωτό βάρος τον Κόσμο, [50]

τη γη και την έκταση θάλασσας και τον βαθύ ουρανό,
 ίδε για τον ερχόμενο πώς χαίρονται τα πάντα αιώνα.
 Ω να μου έμενε τόσο μακράς τελευταίο κομμάτι ζωής
 και πνεύμα, όσο θα ταίριαζε να υμνήσει τις πράξεις σου:
 δεν θα με νικούσε στα έπη ούτε ο Θράκιος Ορφέας,
 ούτε ο Λίνος, σε εκείνον η μητέρα ας ήθελε σε αυτόν ο πατέρας
 να παρίσταται,
 στον Ορφέα η Καλλιόπη, στον Λίνο ο όμορφος Απόλλων.
 Κι ο Παν ακόμη, με την Αρκαδία αν ήθελε κριτή να αγωνισθεί μαζί
 μου,
 Κι ο Παν ακόμη, με την Αρκαδία κριτή θα ομολογούσε τον εαυτό
 του νικημένο.
 Άρχισε, μικρέ παι, με το γέλιο να αναγνωρίζεις τη μητέρα – [60]
 στη μητέρα μακρές έφεραν αποστροφές δέκα μήνες.
 Άρχισε, μικρέ παι: όποιος δεν γελάει στον γονιό,
 ούτε θεός ομοτράπεζο, ούτε θεά τον αξιώνει ομόλεχο.]

[Η επί ποδός αυτοσχεδιασθείσα μετάφρασή μου δείχνει απλά τον τρόπο πώς πρέπει να γίνονται οι μεταφράσεις της Λατινικής ποίησης. Οι δομές των προτάσεών της και οι ρυθμοί της είναι οικείοι στη ΝεοΕλληνική γλώσσα και αίσθηση, ώστε να μην αθετούνται υπό το κράτος οθνείας ψευδομορφωματικής νεωτερισμολογίας].

Στον προφητικό ύμνο του Virgilius συντίθενται τρεις θεματικές ενότητες.

(1) Η ανακύκλωση και παλιγγενεσία της ΠυθαγοροΗρακλειτικής αρχής και της Στωικής Ανάπτυξης.

(2) Οι πέντε Ησιόδειες Γενεές (*Εργα και Ημέραι*, 106-201) - με την υπόνοια ανακύκλωσης, νν. 174-5:

μηκέτ' ἔπειτ' ὄφειλον ἐγὼ πέμπτοισι μετεῖναι
 ἀνδράσιν, ἀλλ' ἢ πρόσθε θανεῖν ἢ ἔπειτα γενέσθαι.

(3) Οι Ρωμαῖκοί Σιβύλλειοι Χρησμοί, ὅπως ἀπηχούσαν Ετρουσκικές πεποιθήσεις.

Πληροφόρηση για τις Ετρουσκικές Ιεροπρακτικές Βίβλους και την εφαρμογή που ἔκαναν οι Ετρούσκοι στην Ιστορία τους παρέχει ικανοποιητικά ο Censorinus, *De Die Natali*, 17, 5-6:

“Sed licet veritas in obscure lateat, tamen in unaquaque civitate quae sint naturalia saecula, rituales Etruscorum libri videntur docere, in quis scriptum esse fertur initia sic poni sacculorum: quo die urbes adque civitates constituerentur, de iis, qui eo die nati essent, eum, qui diutissime vixisset, die mortis suae primi saeculi modulum finire, eoque die qui essent reliqui in civitate, de his rursus eius mortem, qui longissimam egisset aetatem, finem esse saeculi secundi, sic deinceps tempus reliquorum terminari. sed ea quod ignorarent homines, portenta mitti divinitus, quibus admonerentur unumquodque saeculum esse finitum. haec portenta Etrusci pro haruspicii disciplinaeque suae peritia diligenter observata in libros rettulerunt. quare in Tuscis historiis, quae octavo eorum saeculo scriptae sunt, ut Varro testatur, et quot numero saecula ei genti data sint, et transactorum singula quanta fuerint quibusve ostentis eorum exitus designati sint, continetur. itaque scriptum est quattuor prima saecula annorum fuisse centenum, quintum centum viginti trium, sextum undeviginti et centum, septimum totidem, octavum tum demum agi, nonum et decimum superesse, quibus transactis finem fore nominis Etrusci”.

Κοινή στους Ετρούσκους και τους Ρωμαίους ήταν η αντίληψη ότι ο αιώνας ορίζεται από τη μέγιστη εκάστοτε διάρκεια ανθρώπινου βίου, έτσι ώστε στον επόμενο αιώνα να μην επιβιώνει κανείς του προγενέστερου.

Επειδή δε αυτό είναι απροσδιόριστο για την ανθρώπινη γνώση, οι Ετρούσκοι σηματοδοτούσαν τους αιώνες τους με κοσμικά σημάδια, Τέρατα και Σημεία, θεόθεν φανερούμενα.

Το τέλος του 8^{ου} Ετρουσκικού αιώνας χαρακτηρίστηκε από πληθώρα Σημείων, v. Πλούταρχος, *Σύλλας*, VII. Το μέγιστο σημάδι ήταν οξεία και θρηνητική κλαγγή σάλπιγγος που ήχησε από τον καθαρό ουρανό:

«τὸ δὲ πάντων μέγιστον, ἐξ ἀνεφέλου καὶ διαίθρου τοῦ περιέχοντος ἤχησε φωνὴ σάλπιγγος, ὄξυν ἀποτείνουσα καὶ θρηνώδη φθόγγον, ὥστε πάντας ἔκφρονας γενέσθαι καὶ καταπτῆξαι διὰ τὸ μέγεθος. Τυρρηνῶν δ' οἱ λόγιοι μεταβολὴν ἑτέρου γένους ἀπεφήναντο καὶ μετακόσμησιν ἀποσημαίνειν τὸ τέρας· εἶναι μὲν γὰρ <ἀνθρώπων> ὀκτῶ τὰ σύμπαντα γένη, διαφέροντα τοῖς βίοις καὶ τοῖς ἡθεσιν ἀλλήλων, ἑκάστῳ δ' ἀφωρίσθαι χρόνων ἀριθμὸν ὑπὸ τοῦ θεοῦ, συμπεραυνόμενον ἐνιαυτοῦ μεγάλου περιόδῳ. καὶ ὅταν αὕτη σχῆ τέλος, ἑτέρας ἐνισταμένης κινεῖσθαι τι σημεῖον ἐκ γῆς ἢ οὐρανοῦ θαυμάσιον, ᾧ δῆλον εἶναι τοῖς πεφροντικόσι τὰ τοιαῦτα καὶ μεμαθηκόσιν εὐθύς, ὅτι καὶ τρόποις ἄλλοις καὶ βίοις ἀνθρωποὶ χρώμενοι γεγόνασιν, καὶ θεοῖς ἤττον ἢ μᾶλλον τῶν προτέρων μέλοντες».

Η μετάσταση των Εποχών κατά το τέλος παλαιάς και την αρχή νέας κοσμικής περιόδου σηματοδοτεί και ριζική μεταβολή του ανθρώπειου ήθους και χαρακτήρα, κατά την ουσιώδη φύση των αντιστοιχών Εποχών.

Ο 9^{ος} αιώνας έκλεισε με το *sidus Iulium*, το άστρο του αίσσαρος. Servius ad Vergilius, *Ecloga*, IX, 46:

«Baebius Macer, circa horam octavam stellam amplissimam, quasi lemniscis coronatam, ortam dicit; quam quidam ad inlustrandam gloriam

Caesaris juvenis, pertinere existimabant. Ipse animam patris sui esse voluit, eique in Capitolio statuam, super caput auream stellam habentem, posuit. Inscriptum in basi fuit: Caesari Emitheo. Sed Vulcatius arufpex in concione dixit cometen effe, qui fignificaret exitum noni feculi, & ingressum decimi; fed quod invitis Diis secreta rerum pronuntiaret, statim se esse moriturum, et, nondum finita oratione, in ipsa concione concidit. Hoc etiam Auguftus in libro secundo de Memoria vitae suae complexus eft. Et haec Moeris non ut sua, fed Virgilii refert, in honorem Augusti composite».

Αυτό συνδυάζεται με τη Βιργιλιακή ανακήρυξη του 10^{ου} αιώνα.

Οι Ρωμαίοι είχαν τα saecula civilia (πολιτικούς αιώνες), το τέλος και την αρχή των οποίων τιμούσαν με τις περίφημες Εκατοετηριδικές Εορτές, Ludi Saeculares, Censorinus 17, 7 sqq. Αν και φαίνεται ότι η προβολή των εορτών σε κοσμικό ορίζοντα έγινε ή τονίστηκε εκ των υστέρων και οπωσδήποτε υπό Ετρουσκική επίδραση. Ο Horatius συνέθεσε τον σωζόμενο Εκατονταετηρικό Ύμνο (*Carmen Saeculare*) για τις Εορτές που διοργάνωσε ο Αύγουστος το 17 π.Χ.

Δεν θα επεκταθώ εδώ στα συμβατικά των Ρωμαίων.

* * *

Υπενθυμίζω τέλος κάτι σημαντικό στο οποίο έχω ξανααναφερθεί σε προηγούμενο Συμπόσιο. Μία δυναμερή διάσταση της κοσμικής περιοδολογίας είναι η αστρονομική – αστρολογική. (Παρατηρείστε επ' ευκαιρία ει και παρεμπιπτόντως την ταυτότητα τότε και την υπονοούμενη αντίθεση τώρα μεταξύ Νόμου και Λόγου στα δύο σύνθετα «αστρο-...»!).

Σε αυτήν την διάσταση, η Μεγάλη Κοσμική Περίοδος (ο Μέγας Ενιαυτός) καθωρίζεται από την επ' ευθείας γεωκεντρική στοίχιση των πέντε γνωστών πλανητών και των δύο «φώτων» (Ήλιου και Σελήνης). Η επίδραση των ουρανίων επί της γης είναι μέγιστη κατ' αυτήν την ευθυγράμμιση, αφού η γεωκεντρική κίνηση αυτών των σωμάτων παρέχει τις μόνες μεταβλητές στην όψη του ουρανού προς την γη (εκτός της ημερησίας κινήσεως της όλης σφαίρας που είναι άλλου είδους).

Συγκέντρωση πλανητών και φώτων στην ακμή Ιχθύων – Κριού έγινε το 6 π. Χ. με αποκορύφωση 13 – 19 Απριλίου εκείνου του έτους. [Δείτε τις αποδείξεις στο εμπειριστατωμένο βιβλίο του αστρονόμου Κ. Σ. Χασάπη, *Ο Αστήρ της ηθλεέμ, Αστρονομικός Προσδιορισμός του Χρόνου Γεννήσεως του Ιησού Χριστού*, 1970, ιδιαίτερος pp. 211.sqg. Ο Χασάπης ερμηνεύει με αυτήν την καθολική σύνοδο των πλανητών την εμφάνιση του αστέρος των Μάγων: οι Μάγοι της Περσίας με την Βαβυλωνιακή παιδεία ασφαλώς θα πρόσεχαν την συμπεριφορά του Ουρανού, και προφανώς θα είχαν εντυπωσιασθεί από ένα φαινόμενο τέτοιας σημασίας και σπανιότητας].

Αντίστοιχη ευθυγράμμιση πλανητών και φώτων συντελέστηκε επί των ημερών μας, 3 – 5 Φεβρουαρίου 1962, στον Υδροχόο. [Αναλυτική περιγραφή του φαινομένου από τον ίδιο Κωνσταντίνο Χασάπη, *Το Μέγα Σημείον της Συνόδου των Πλανητών του Έτους 1962*, μελέτη κυκλοφορούσα ιδιωτικά και επιμεληθείσα από την Μάρω Κ. Παπαθανασίου, 1998. Η εργασία είχε πρωτοδιαδοθεί ανωνύμως σε πολυγραφημένα αντίτυπα το 1962. Ο συγγραφέας απεβίωσε το 1972.]

Κατά τον Χασάπην η προηγούμενη Σύνοδος εσήμανε την είσοδο της ανθρωπότητας στην Περίοδο της Αγάπης, η δε πρόσφατη αναγγέλλει την έλευση της Εποχής της Σοφίας.

Η άρθρωση και εξάρθρωση της Συνόδου, καθώς και τα συνοδευτικά αστρονομικά φαινόμενα καλύπτουν την περίοδο από το 1914 έως το 2004.

Την διερεύνηση της σημασίας τους κάνει ο συγγραφέας στο αναφερθέν δεύτερο έργο του.

Μια περίοδος της χρονολογίας των Μάγια λήγει ακριβώς στο χειμερινό ηλιοστάσιο του 2012, στις 21 δηλαδή Δεκεμβρίου. Οπότε και συμβαίνει μια ευθυγράμμιση του ηλιοστασίου με το κέντρο του Γαλαξία. Θα εντάξουμε και ευθυγραμμίσουμε και αυτές τις πληροφορίες στο πλαίσιο της γενικής θεώρησης που ανέφερα παραπάνω.
